

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

44. De miseratione per repræsentationem Imaginis: Præclara in eo
Sophoclis dexteritas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Veneris cinēa erat, imò cum gratijs Venerem tuit amplexa. Nunc autem euauerunt illi inter epulas mollissimi cantus, & lyra eburneis digitis pulsari solita, conticuit. Iacet omnibus adamata: proh dolor! lapis, & cinis.]

Homerus Heclorem mortuum deplorat.

Homerus quoque in morte Heclores, vbi miserandos prorsus affectus immiscet, præclare illud inter cætera, dum cadaver mortui ad curtum Achillis alligatum, & raptatum describit:

Τὸς δ' ἦν ἔλκομένοιο κοινὸς αἶθερ, ἀμφὶ
Ἰχάται.

Κναιέαι πικρὰ πάλω, κάρη δὲ ἄπαν ἐν κοινῇσι.

Κεῖτο, πᾶσι χαρίεσσιν ἴσθι Ζεὺς δυσμάρτυρος.

Δῶκεν ἀεικλῶσα δαΐδω ἐν πάσι δὲ χαίρει.
Hoc autem raptato exciuebatur pulvis, circumq; verò

Κυανῶα coma aspergebάντου. Totum verò caput in cineribus

Iacobas olim gratiosum: Sed tunc Iupiter hostibus

Dedit deturpandum in eius patria terra.

Hæc quamquam obiter dicta, multum habent miserabilis affectus. Nec aliter Virgilius;

Quantum mutatus ab illò Heclore.

De miseratione per representationem imaginis.

Piæclara in eo Sophoclis dextertitas:

CAPVT XLIV.

Miseratio per representationem efficacissima

Efficacissima omnium ratio mouendi, quæ fit per representationem imaginis rerum absentium, aut aliqua monumenta mortuorum: si modo illud prudenter, & opportunè, non frigidè, & affectatè procedat, vt pluribus superius monuimus. Testis Drusi imago, testis illa Cæsaris togalæcera, quæ tantas tragædias excitauit: Sed, vt ea, quæ iam ex Tacito, & Dione commemorata sunt, omittamus, extat apud Sophoclem nobilis locus, in quo Electra tenens, vt arbitrabatur, in vasculo fratris Orestis cineres, flebiliter lamentatur. Opera pretium est, hunc affectum con-

sideratius expendere: est enim præ cæteris candidus, tersus, ingenuus, multumque habet prudentiæ, & suauitatis. Sic igitur illa vasculum intuens; quæ vel soluta oratione reddita plena sunt venustatis.)

O monumentum hominis omnium longè mihi charissimi! ô dulces fraternæ animæ reliquie! Qualem te, mi Orestes, accipio: quantum ab illo mutatum, quem ex paternis ædibus florentem dimiseram; nunc te infelix istis porto manibus, cinerem, fabulam, & nihil. Vtinam potius te in patrijs ædibus vita defecisset, quam ista te infelici pietate, me, & te his funeribus reseruasset. Occidisses nondum tot miseriarum conscius, & te innocentissimam animam paterni manes, ac cineres, comitem accepissent: nunc iaces in aliena terra, post mortem etiam exul, & fugitiuus, tam longè à tua sorore, quæ misera, nec morientis spiritum excepit, nec mortui cadaver lauit, nec dictis manibus inferias tulit, sed de peregrini tumuluaio sepulchro, & tratratitia humanitate condiderunt: O spes iuanes, ô infelicem educationem meam! quid profuit mihi, infantitæ, & matris, & gerulæ vires reddidisse, tibi cibos meo ore manfos in os ingessisse, tecum luisse, & tibi tenellis lûibus fatigato amantèr accubuisse?

Heu! quot delicias vna mihi dies, instar infesti turbinis, abstulit; tecum enim omnia vitæ solatia perierunt, tecum in eodem sepulchro iacent conclusa, atque composita: Quid enim aliud sperem? Conscelerata matris cultro victimario confectus est pater: ego eruentis doloribus confecta, tu quasi somnium euanisti, & tot spes irritæ ceciderunt; nunc in nostris uerberibus tripudiant inimici. Deinde promittebas in dies, te paternatum, & mearum iniuriarum vltorem asfuturum: hiccine est Orestes, quem pollicebaris vmbra, & is, qui tribus digitis portatur cinis. Heu te miserum! heu me infelicem! ô corpus miserabile! ô frater! quam infans hinc itinere ablegatus es! ô frater amantissime! vt te perdidisti? amantissime frater! vt me perdidisti? Actum est, suscipe me vna tecum in idem vasculum, quid enim aliud sum, quam vmbra. & cinis? Noli sororem in morte spernere, quam tam pie in vita coluisti. Tecum mihi vna sors, vnus animus, vna omnia semper extiterunt, & nunc vna amborum cineres miscébuntur, nec vlla nos temporum iniuria diueller.

Hæc sanè ex ipsa oratione multum capiunt

Periphrasie à Sophocle expressa.

Orestis deploratio.

suauitatis : sed tamen nescio quomodo per imaginis representationem melius animantur.

Miserabile est enim , intueri Regiam illam virginem , vasculam , quo fratris cineres contineri existimabat , toties exosculantem , suisque perfundentem lachrymis : quæ actio , licet muta esset , haberet tamen suos ad motum aculeos.

Accedit & mixtura motuum , quæ affectus longe incundiores facit . Nam ut vasculum ab Oreste incognito Electra est oblatum , & presens ipse lugetur , tanquam mortuus : unde profectò irrepit auditorum animis miseratione , quæ iam assurgente læticia sua utilissime titillatur.

De miseratione , per sermocinationem.

CAPVT XLV.

MAGNAM quoque vim ad permouendos affectus obtinent sermocinationes ; in quibus eorum , qui duras patiuntur calamitates , verba , & orationes aptissime conformantur , quales sunt præcipuè moribundorum , orbitorum , exulum , & car. eiusdem generis : quod Cicero præclarus artifex non omisit in Milone.

Hominis calamitosi oratio.

Me quidem , Iudices , exanimant , & interimunt hæc voces Milonis , quas audio assidue , & quibus intersum quotidie . Valeant (inquit) valeant : ciues mei , sint incolames , sint florentes , sint beati : stet hæc vrbs præclara mihiq; patria carissima , quoquo modo merita de me erit : Tranquilla repub. ciues mei (quoniam cum illis non licet) sine me ipsi sed , tamen per me perfruantur . Ego cedam , atque abibo , si mihi repub. bona frui non licuerit , at carebo mala : & quamprimum retigero bene moratam , & liberam ciuitatem , in ea conquiescam . O frustra (inquit) suscepti mei labores : o spes fallaces ! o cogitationes inanes meæ ! &c.

Hæc oratio calamitosi hominis tam grauitè expressa , vehementer animos , mentesq; percellit .

In eo genere sunt vltima , vt dixi , virorum moribundorum ad coniuges , aut patrum ad filios colloquia , quæ vbi apertè finguntur , & pronuntiantur , vel è durissimis pecto-

ribus miserationem excutiunt . Finge Sedeciam apud Nabuchodonosorem damnaturam , sic filios postremum alloqui .

Quid me aspicitis , dulces animæ ? patrem non hodie primum amittitis : tunc desijt in humanis esse vester parens , cum miser , & captiuus esse cœpit . Viuite fœlices amores mei , si quæ fœlicitas in seruitute esse potest . Vos fortasse melior fortuna , cum Deo visum fuerit . reuerset . Ego , qui vos simul genui , & perdidit , solus proficiscar ad mortem , meoque sanguine , quicquid est secleris , expiabo .

Valete solatia mea , & cum vobis ereptus fuero , Deum patrem cogitate , qui vos in tutelam suam accipiet , & nunquam desertos esse patietur . State constanter patrijs legibus , & ceremonijs , nec vlla vos temporum iniuria ab auita religionis sanctitate diuellat . Matrem Regiam in hac viduitate , & exilio miserimam consolamini , fraternam inter vos concordiam sanctissime fouete . Ego , si quid sepulti mortuorum cineres sapiunt , vestri non obliuiscar ; Adero sæpè dormientibus , vigilantibus adero , & vestra seruitutis angores , qua poterò voce , mitigabo . Valete , iterum meæ deliciae ; valete liberi , quondam beati , nunc infelices ; quondam florentes , nunc calamitosi ; quondam Regis filij , nunc exulis , & Sedecia fugitiui ; Hic vester Dominus , huic supplicate , amplectimini genna , quis pudor est ? Vos miseros quidem effecit fortuna : ignobiles non ideo faciet . Quid sceptra vos adhuc , & Reges eogitatis ? Date fatis manus , & si vos vestra ætas dolere nondum docuit , Matris fletus imitamini . Heu nimis mature discitis esse miseri !

Patri moribundi ad filios grauis oratio.

Oratio composita est ad ferreum Regis pectus commouendum , itaque miserationes habet satis flebiles , grauitate tamen conditas : Neque enim Sedecias pro sua vita supplicat , verum se , de coniugis , & liberorum salute vehementer sollicitum , vt debebat , ostendit : Hæc enim cura , in paterna viscera vehementissime penetrat , & nullus adeo ferus est , qui huiusmodi sensibus mollissime non titilletur . Vidi , vidi nobilissimum , & facundissimum adolescentem , cum hæc magno , vt erat imprimis ad dicendum composita orationis decoro recitaret , multorum lachrymas expressisse .

In Patrem orbem , quod miserabilius est , audiamus . Iacobus est ille Patriarcha , magnis , & arduis laboribus à puero exercitus , &